

TRƯỜNG ĐẠI HỌC THƯƠNG MẠI
THUONGMAI UNIVERSITY

Chủ biên: TS. TRẦN VIỆT THẢO - TS. LÊ MAI TRANG

GIÁO TRÌNH

KINH TẾ VĨ MÔ 1

NHÀ XUẤT BẢN THỐNG KÊ - 2019

LỜI NÓI ĐẦU

Kinh tế học vĩ mô là một phân ngành của Kinh tế học, tập trung nghiên cứu các hoạt động của nền kinh tế với tư cách là một tổng thể cùng các chính sách điều tiết vĩ mô của Chính phủ. Trong bối cảnh kinh tế vĩ mô trong nước và trên thế giới ngày càng có nhiều biến động phức tạp, việc nắm vững các lý thuyết kinh tế vĩ mô có ý nghĩa vô cùng quan trọng để giải thích các nguyên nhân và các tác động có thể xảy ra của các vấn đề kinh tế diễn ra trong thực tiễn.

*Học phần Kinh tế vĩ mô là học phần bắt buộc trong khối kiến thức cơ sở ngành đối với khối ngành kinh tế, hệ đào tạo đại học chính quy. Học phần được thiết kế với thời lượng 3 tín chỉ. Trên cơ sở bám sát các nội dung cơ bản của chương trình Kinh tế học vĩ mô của Bộ Giáo dục và Đào tạo và tham khảo một số nội dung, cách tiếp cận, phân tích của các nhà kinh tế học nổi tiếng trên thế giới như David Beggs, Samuelson, Mankiw..., nhóm tác giả biên soạn cuốn giáo trình **“Kinh tế vĩ mô 1”** với mục đích giúp các bạn sinh viên hoặc người đọc tiếp cận những lý thuyết kinh tế học vĩ mô cơ bản.*

Cuốn sách bao gồm 7 chương, gồm nhiều nội dung, tiếp cận nhiều vấn đề cơ bản của kinh tế vĩ mô như: các khái niệm, đo lường các chỉ tiêu vĩ mô; xây dựng các mô hình tổng cầu; nghiên cứu cơ chế tác động của các chính sách kinh tế vĩ mô như chính sách tài khóa, chính sách tiền tệ; nghiên cứu các cân đối lớn như cán cân ngân sách, cán cân thương mại; nghiên cứu biến động của lãi suất, tỷ giá hối đoái... Trong phạm vi giáo trình này, các vấn đề kinh tế vĩ mô cơ bản được trình bày từ đơn giản đến phức tạp, từ ngắn hạn đến dài hạn, trong đó chủ yếu tập trung vào các phân tích trong ngắn hạn,... vừa giúp người đọc nắm được các kiến thức cơ bản về môn học, vừa trang bị kỹ năng phân tích, đánh giá, suy luận... Bên cạnh đó, cuốn sách cũng đưa ra một số tình huống kinh tế cụ thể để làm rõ hơn các nội

dùng lý thuyết giúp người đọc có thể vận dụng các lý thuyết để giải thích một số hiện tượng trong nền kinh tế.

Giáo trình Kinh tế vĩ mô 1 được viết theo chương trình môn học thuộc chương trình khung ngành kinh tế, chuyên ngành Quản lý kinh tế do Hiệu trưởng Trường Đại học Thương mại phê chuẩn ngày 10 tháng 2 năm 2017 và được Hiệu trưởng phê duyệt làm tài liệu chính thức dùng cho giảng dạy, học tập tại Trường Đại học Thương mại.

Giáo trình Kinh tế vĩ mô 1 là một tài liệu cần thiết phục vụ hoạt động giảng dạy, nghiên cứu của giảng viên và học tập của sinh viên ngành kinh tế. Giáo trình được tổ chức biên soạn bởi chủ biên: TS. Trần Việt Thảo và TS. Lê Mai Trang. Tham gia biên soạn giáo trình gồm các tác giả:

- TS. Trần Việt Thảo, ThS. Trần Kim Anh và ThS. Hà Thị Cẩm Vân tham gia biên soạn chương 1 và 2.

- TS. Lê Mai Trang, ThS. Vũ Thị Thanh Huyền, ThS. Ngô Hải Thanh, ThS. Đỗ Thị Thanh Huyền và ThS. Đặng Thị Thanh Bình tham gia biên soạn chương 3, 5 và 6.

- TS. Nguyễn Thị Thu Hiền, ThS. Vũ Ngọc Tú, ThS. Hoàng Anh Tuấn tham gia biên soạn chương 4 và 7.

Mặc dù tập thể tác giả đã rất cố gắng nhưng trong lần xuất bản đầu tiên này, chắc chắn cuốn sách không tránh khỏi những thiếu sót. Tập thể tác giả rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của các nhà khoa học, của bạn đọc để giáo trình được hoàn thiện hơn trong lần xuất bản sau. Ý kiến đóng góp xin gửi về: Bộ môn Kinh tế học, Trường Đại học Thương mại. Email: kinhtehoc@tmu.edu.vn.

TẬP THỂ TÁC GIẢ

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	3
CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT KINH TẾ HỌC VĨ MÔ	21
1.1. KHÁI NIỆM, ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU KINH TẾ HỌC VĨ MÔ	22
1.1.1. Khái niệm kinh tế học, kinh tế học vi mô và kinh tế học vĩ mô	22
1.1.2. Đối tượng nghiên cứu	24
1.1.3. Phương pháp nghiên cứu	25
1.2. MỤC TIÊU, CÔNG CỤ KINH TẾ VĨ MÔ	26
1.2.1. Mục tiêu kinh tế vĩ mô	26
1.2.2. Công cụ kinh tế vĩ mô	35
1.3. HỆ THỐNG KINH TẾ VĨ MÔ	38
1.3.1. Sơ đồ hệ thống kinh tế vĩ mô	38
1.3.2. Tổng cầu và tổng cung kinh tế vĩ mô	39
1.3.3. Phân tích biến động của sản lượng, việc làm, và giá cả trong nền kinh tế trên mô hình tổng cung - tổng cầu	48
1.4. QUAN HỆ GIỮA CÁC BIẾN SỐ KINH TẾ VĨ MÔ CƠ BẢN	51
1.4.1. Chu kỳ kinh tế và sự thiếu hụt sản lượng	51
1.4.2. Tăng trưởng và thất nghiệp	54
1.4.3. Tăng trưởng và lạm phát	55
1.4.4. Lạm phát và thất nghiệp	55

THUẬT NGỮ VIỆT ANH	57
CÂU HỎI THỰC HÀNH	58
CÂU HỎI ÔN TẬP	61
CÂU HỎI THẢO LUẬN	62
TÀI LIỆU THAM KHẢO	63
CHƯƠNG 2: ĐO LƯỜNG CÁC CHỈ TIÊU KINH TẾ VĨ MÔ CƠ BẢN	65
2.1. ĐO LƯỜNG SẢN LƯỢNG QUỐC GIA	66
2.1.1. Tổng sản phẩm quốc nội và tổng sản phẩm quốc dân	66
2.1.2. Các chỉ tiêu khác có liên quan	69
2.1.3. Các phương pháp xác định GDP	71
2.1.4. Ý nghĩa và cách sử dụng các chỉ tiêu	78
2.2. ĐO LƯỜNG SỰ BIẾN ĐỘNG GIÁ CẢ	82
2.2.1. Chỉ số điều chỉnh GDP (GDP deflator)	83
2.2.2. Chỉ số giá tiêu dùng (CPI)	85
2.2.3. Chỉ số giá sản xuất (PPI)	86
2.3. ĐO LƯỜNG THẤT NGHIỆP	87
2.3.1. Xác định mức toàn dụng nhân công	87
2.3.2. Các chỉ tiêu đo lường thất nghiệp	88
2.4. CÁC ĐỒNG NHẤT THỨC KINH TẾ VĨ MÔ CƠ BẢN	91
2.4.1. Đồng nhất thức tiết kiệm và đầu tư	91
2.4.2. Đồng nhất thức mô tả các mối quan hệ giữa các khu vực trong nền kinh tế	93
THUẬT NGỮ VIỆT ANH	96

CÂU HỎI THỰC HÀNH	98
CÂU HỎI ÔN TẬP	103
CÂU HỎI THẢO LUẬN	104
TÀI LIỆU THAM KHẢO	105
CHƯƠNG 3: TỔNG CẦU VÀ CHÍNH SÁCH TÀI KHÓA	106
3.1. CÁC MÔ HÌNH TỔNG CHI TIÊU	108
3.1.1. Tổng chi tiêu trong nền kinh tế giản đơn	108
3.1.2. Tổng chi tiêu trong nền kinh tế đóng	115
3.1.3. Mô hình tổng chi tiêu trong nền kinh tế mở	120
3.2. SẢN LƯỢNG CÂN BẰNG VÀ MÔ HÌNH SỐ NHÂN	122
3.2.1. Sản lượng cân bằng	122
3.2.2. Mô hình số nhân	126
3.3. CHÍNH SÁCH TÀI KHÓA	129
3.3.1. Mục tiêu và công cụ của chính sách tài khoá	131
3.3.2. Cơ chế tác động của chính sách tài khoá	132
3.3.3. Tác động của chính sách tài khoá đến tổng chi tiêu và sản lượng cân bằng	137
3.3.4. Chính sách tài khoá và vấn đề thâm hụt ngân sách	139
3.3.5. Chính sách tài khoá cùng chiều và chính sách tài khoá ngược chiều	141
3.3.6. Chính sách tài khoá và vấn đề thoái lui đầu tư	142
3.3.7. Các biện pháp bù đắp thâm hụt ngân sách	143
THUẬT NGỮ VIỆT ANH	145
CÂU HỎI THỰC HÀNH	146

CÂU HỎI ÔN TẬP	151
CÂU HỎI THẢO LUẬN	152
TÀI LIỆU THAM KHẢO	153
CHƯƠNG 4: TIỀN TỆ VÀ CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ	154
4.1. TIỀN VÀ CÁC CHỨC NĂNG CỦA TIỀN	155
4.1.1. Khái niệm về tiền	155
4.1.2. Các chức năng của tiền	156
4.1.3. Phân loại tiền	158
4.2. THỊ TRƯỜNG TIỀN TỆ	158
4.2.1. Cung tiền	158
4.2.2. Cầu tiền	165
4.2.3. Cân bằng của thị trường tiền tệ	168
4.2.4. Thay đổi trạng thái cân bằng của thị trường tiền tệ	170
4.3. CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ	172
4.3.1. Khái niệm, mục tiêu và công cụ của chính sách tiền tệ	172
4.3.2. Các biện pháp điều tiết mức cung tiền của Ngân hàng Trung ương	173
4.3.3. Cơ chế tác động của chính sách tiền tệ	175
THUẬT NGỮ VIỆT ANH	185
CÂU HỎI THỰC HÀNH	186
CÂU HỎI ÔN TẬP	192
CÂU HỎI THẢO LUẬN	193
TÀI LIỆU THAM KHẢO	194

CHƯƠNG 5: MÔ HÌNH IS-LM VÀ SỰ PHỐI HỢP CHÍNH SÁCH KINH TẾ VĨ MÔ	195
5.1. ĐƯỜNG IS	196
5.1.1. Thiết lập đường IS	197
5.1.2. Tính chất của đường IS	198
5.1.3. Phương trình và các yếu tố ảnh hưởng đến độ dốc của đường IS	200
5.1.4. Sự di chuyển và dịch chuyển của đường IS	204
5.2. ĐƯỜNG LM	207
5.2.1. Thiết lập đường LM	207
5.2.2. Tính chất của đường LM	208
5.2.3. Phương trình và các yếu tố ảnh hưởng đến độ dốc đường LM	209
5.2.4. Sự di chuyển và dịch chuyển của đường LM	212
5.3. MÔ HÌNH IS-LM VÀ TÁC ĐỘNG CỦA CÁC CHÍNH SÁCH KINH TẾ VĨ MÔ	215
5.3.1. Mô hình IS-LM cân bằng đồng thời trên cả hai thị trường hàng hoá và tiền tệ	215
5.3.2. Tác động của chính sách tài khoá	217
5.3.3. Tác động của chính sách tiền tệ	219
5.3.4. Sự phối hợp giữa chính sách tài khoá và chính sách tiền tệ	225
THUẬT NGỮ VIỆT ANH	238
CÂU HỎI THỰC HÀNH	239
CÂU HỎI ÔN TẬP	245
CÂU HỎI THẢO LUẬN	245
TÀI LIỆU THAM KHẢO	246

CHƯƠNG 6: LẠM PHÁT VÀ THẤT NGHIỆP	247
6.1. LẠM PHÁT	248
6.1.1. Lạm phát và các loại lạm phát	248
6.1.2. Nguyên nhân của lạm phát	255
6.1.3. Tác động của lạm phát	260
6.1.4. Các giải pháp kiềm chế và kiểm soát lạm phát	264
6.2. THẤT NGHIỆP	267
6.2.1. Khái niệm và đo lường thất nghiệp	267
6.2.2. Phân loại thất nghiệp	268
6.2.3. Nguyên nhân của thất nghiệp	271
6.2.4. Tác động của thất nghiệp	274
6.2.5. Các giải pháp hạ thấp tỷ lệ thất nghiệp	275
6.3. MỐI QUAN HỆ GIỮA LẠM PHÁT VÀ THẤT NGHIỆP	280
6.3.1. Đường Phillips ban đầu	280
6.3.2. Đường Phillips mở rộng	281
6.3.3. Đường Phillips dài hạn	283
THUẬT NGỮ VIỆT ANH	284
CÂU HỎI THỰC HÀNH	285
CÂU HỎI ÔN TẬP	290
CÂU HỎI THẢO LUẬN	291
TÀI LIỆU THAM KHẢO	292
 CHƯƠNG 7: KINH TẾ VĨ MÔ TRONG NỀN KINH TẾ MỞ	 294
7.1. CÁN CÂN THANH TOÁN	295
7.1.1. Các khoản mục của cán cân thanh toán quốc tế	295
7.1.2. Cân bằng cán cân thanh toán	298

7.2. TỶ GIÁ HỐI ĐOÁI VÀ THỊ TRƯỜNG NGOẠI HỐI	301
7.2.1. Tỷ giá hối đoái	301
7.2.2. Thị trường ngoại hối	303
7.2.3. Các cơ chế tỷ giá hối đoái	309
7.3. TÁC ĐỘNG CỦA CHÍNH SÁCH TÀI KHOẢ, CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ TRONG NỀN KINH TẾ MỞ	312
7.3.1. Tác động của chính sách tài khoá	313
7.3.2. Tác động của chính sách tiền tệ	316
THUẬT NGỮ VIỆT ANH	319
CÂU HỎI THỰC HÀNH	320
CÂU HỎI ÔN TẬP	325
CÂU HỎI THẢO LUẬN	325
TÀI LIỆU THAM KHẢO	326
ĐÁP ÁN CÁC CHƯƠNG	327

GIÁO TRÌNH

KINH TẾ VĨ MÔ 1

Chịu trách nhiệm nội dung và xuất bản:

Giám đốc - Tổng Biên tập

ĐỖ VĂN CHIẾN

Biên tập:

ĐẶNG THỊ MAI ANH - LÊ TUYẾT MAI

NGỌC LAN - NGUYỄN THÚY QUỲNH

NGUYỄN THỊ TUYẾN

Sửa bản in:

THANH TÂM - TIẾN QUỲNH

NGỌC ÁNH - NGUYỄN LOAN

Trình bày:

ANH TÚ - DŨNG THẮNG

In 500 cuốn, khổ 16 x 24cm tại NXB Thống kê - Công ty In và Thương mại Đông Bắc
Địa chỉ: Số 15, ngõ 14, phố Pháo Đài Láng, P. Láng Thượng, Q. Đống Đa, Hà Nội.
Đăng ký xuất bản 4983-2019/CXBIPH/04-33/TK do CXBIPH cấp ngày 02/10/2019.
QĐXB số: 325/QĐ-NXBTK ngày 19/11/2019 của Giám đốc - Tổng Biên tập NXB Thống kê.
In xong, nộp lưu chiểu: Quý IV năm 2019.
ISBN: 978-604-75-1401-4